

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ÉS AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR BICENTENÁRIUMI PROGRAMSOROZATA

Nemzeti intézmények a magyar és egyetemes kultúráért 1802–2002

Amikor Széchényi Ferenc gyűjteményét felajánlotta a nemzetnek, egy hosszú folyamat zárult le és egy újabb vette kezdetét. Nyilvános intézményként létrejött egy központi gyűjtemény (könyvtár és múzeum), amely mind gyűjteményszervezési, mind pedig tudományos céljait tekintve nemzeti volt. Az 1802-ben beteljesülő folyamat gyökerei évszázadokra nyúlnak vissza.

MÍG AZ ORSZÁGBAN a XVI. század óta nem volt olyan erős központi hatalom, amely intézményesen tudta volna ellátni a Kárpát-medencében élők nemzeti művelődésének szervezését, addig ezt a feladatot egyre inkább tudatosan vállalták fel a főúri udvarok, a történelmi egyházak.

A nyilvános közgyűjtemények létrehozásának társadalmi igénye a felvilágosodás hatására bontakozott ki a XVIII. században. Ennek egyik, világviszonylatban is korai gyümölcse a Magyar Nemzeti Múzeum. Az 1802-ben Gróf Széchényi Ferenc által alapított múzeum az ország első modern értelemben vett kulturális és tudományos intézménye volt. Létrejöttét a felvilágosodás és a reformkor eszméinek köszönheti, annak a történelmünket jelentősen átformáló küzdelemnek, amelyet akkori honfitársaink legjobbjai a magyar nyelv, a magyar kultúra és a tudomány megújulásáért folytattak. Az alapítónak és követőinek az volt a céljuk, hogy a nemzet történelmére vonatkozóan minden emléket összegyűjtsenek, ezt tudományos alapossággal kiértékeljék, s így táplálják az újjáéledő magyarság nemzeti önbecsülését, adjanak erőt és bizalmat jövődjének alakításához.

Az új intézmény létrehozása tette lehetővé az egyetemes kultúra szellemi áramlatainak szélesebb körű megismerését, a kultúra demokratizálódását.

A születésének kétszázadik évfordulóját ünneplő két nemzeti intézmény 2002-ben egy egész éven át tartó rendezvénysorozattal szeretné köszönteni az alapító Széchényi Ferencet, s a magyar könyvtár- és múzeumügy jeles dátumát.

Az ünnepi év jelmondata is Széchényi Ferentől származó, fiához – Istvánhoz – halálos ágyán írott leveléből választottuk:

„LÉGY TUDATÁBAN ÉRTÉKEIDNEK”

melyet a XXI. század elejének egész magyarsága ma is büszkén vállalhat nemzeti értékeinek megőrzésének és ápolásának méltó alap gondolataként.

E hagyományok őrzését – alapfeladatként – ellátó két intézmény az ünnepi megemlékezések, kiadványok mellett nemzetközi tudományos konferenciák megrendezésével, a hazai közélet széles rétegeit megszólító eseménysorozattal kívánja megünnepelni bicentenáriumát. Az egész éven átívelő programsorozat négy kiemelkedő, a jubileumhoz kapcsolódó gondolat köré épül fel:

A Magyar Kultúra Napján (január 22.) induló nyitó szakasz alapgondolata: „*Hagyomány és nemzet-tudat*”. Széchényi Ferenc szobrának megkoszorúzása indítja el az ünnepi év eseményeit, amelyet a magyarországi múzeumok 200. évének történetét bemutató kiállítás, s a Bod Péterrel foglalkozó konferencia követ. Ezen időszak kiemelkedő eseménye lesz a Magyar Nemzeti Múzeumban megrendezendő két, nagy tömegeket vonzó kiállítás: „A magyar kereszténység 1000 éve”, illetve „A nagyszentmiklósi aranykincs”.

Az „*Egyén-család-társadalom*” az alapgondolata a sorozat második szakaszának, mely a Széchényi emléknapi ünnepséggel (április 29.) veszi kezdetét. A megemlékezések, tudományos ülésszakok mellett, mindkét intézmény egy-egy új tárlat megnyitásával – a „Világ Magyarjai a Magyar Nemzeti Múzeumért” gyűjtőpályázat eredményeit, illetve az „Uralkodók és corvinák”, Mátyás itthon eddig még nem látott könyveit bemutató kiállítás – teszi színessé e részt.

„*A kultúra egyetemessége*” a programsorozat harmadik szakaszának mottója, melyhez elsősorban nemzetközi részvételű események kapcsolódnak: a Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója, az európai nemzeti könyvtárak vezetőinek és az International Council of Museums (ICOM) Régészeti és Történelmi Bizottságának konferenciái. Az ünnepségsorozat széles körét jól példázza, hogy itt kerül sor a Honismereti Szövetség által a Kárpát-medencében élő középiskolások számára rendszeresen megrendezett művelődéstörténelmi vetélkedő sorozat

döntőjére, melynek témája ez évben: „A tudás forrásai” címmel a közgyűjtemények történetének 200 éve.

Az ünnepi év eseményeit záró sorozat méltó összefoglalása lesz a magyar kultúra e nemzetközi jelentőségű évadjának.

„Nemzeti intézmények – polgári művelődés” a gondolatkört az európai kontinens nemzeti könyvtárainak alapításáról szóló konferencia, a Kárpát-medence jelentősebb könyvtárainak és az európai múzeumok igazgatóinak, a nemzeti múzeumok XXI. századi szerepéről szóló találkozója, valamint az OSZK és a MNM történetét bemutató kiállítás reprezentálja.

Terveink szerint az ünnepségsorozat az alapítás 200. évfordulóján, november 25-én a Magyar Nemzeti Múzeumban rendezett díszünnepséggel, a múzeum új, állandó régészeti kiállításának megnyitásával ér véget.

Az Országos Széchényi Könyvtár bicentenáriumi és egyéb rendezvényei, kiállításai

Január 22.

Magyar Kultúra Napi megemlékezés

A nap eseményei Széchényi Ferenc szobrának koszorúzásával kezdődnek és a Nemzeti Múzeum kertjének történelmi parkká nyilvánításával folytatódnak.

Az ünnepség védnöke: Rockenbauer Zoltán miniszter úr.

A délután folyamán a Magyar Kultúra Napján szokatlan megemlékezés ebben az évben a Széchényiek kultúráteremtő vállalkozásai köré csoportosul. Előadást tart Szörényi László. Az ünnepséget szokás szerint irodalmi és zenei betétek színesítik, közreműködik: Bánffy György színművész és Berecz András ének- és mesemondó.

Az esemény társszervezője a Petőfi Irodalmi Múzeum.

Február 15–április 30.

Múzsák kertje - a magyarországi múzeumok 200 éve

A kiállítás a Pulszky Társasággal közösen kerül megszervezésre.

Széchényi Ferenc múzeumalapító szándékával indult 200 évvel ezelőtt a szervezett múzeumi élet. A „hosszú XIX. század” korában (1914-ig) a történelmi Magyarország területén mintegy 100 múzeum jött létre, a múzeumok létrehozója leggyakrabban a civil kurázsi, társadalmi egyesületek és magánszemélyek, és kisebb részben városok, vármegyék. A kiállítás a múzeumalapítás időszakában létrejött

- ma részben határainkon kívül eső - legjelentősebb gyűjtemények (mintegy 50-60 intézmény) bemutatásával szeretné bizonyítani közgyűjteményeink korábban átfogó kulturális küldetését.

Február 22–23.

Konferencia Bod Péterről

Az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete és a Bod Péter Társaság Bod Péter születésének 290. évfordulója alkalmából tudományos konferenciát szervez. A konferencia középpontjában Bod Péter irodalmi munkássága áll. A rendezvényhez kapcsolódva a két intézmény többek között egy Bod Péter bibliográfia megjelentetését tervezi.

Március 22–április 27.

Szép magyar térkép 2001 - kiállítás

A 2000. év 25 legszebb észk könyve és 5 legszebb

észk gyerekkönyve - kiállítás

Litvánia régi térképeken - kiállítás

Március 23.

Internet Fiesta

A konferenciát „Hagyományok és új kihívások” címmel a 200 éves OSZK új szolgáltatási köré szervezi az Internet Society a Magyar Tudományos Akadémiával, a HUNGARNET Egyesülettel, az NIFI Programirodával, a Neumann Kht-vel és az OSZK-val közösen.

Április 29.

Széchényi Ferenc emléknapi

Helyszín: Magyar Nemzeti Múzeum és Országos Széchényi Könyvtár.

A nap eseményei két márványtábla elhelyezésével kezdődnek a múzeum földszinti rotundájában, a múzeum korábbi igazgatói, illetve kiemelkedő donátorai emlékének megörökítésére. A délután folyamán a Széchényi emléknapon kerül sor az OSZK Széchényi emlékérem és a Keresztury Dezső díj átadására a könyvtár dísztermében. Ez alkalommal az ünnepélyes díjátadáson túl előadássorozat ismerteti a könyvtáralapító Széchényi Ferenc munkásságát, az előadók a könyvtár munkatársai közül kerülnek ki. Az évforduló alkalmából Széchényi Ferenc könyvtáralapító eredeti, több száz kötetet számláló könyvtára az OSZK V. szintjén a főigazgatói folyosón, reprezentatív szekrényekben kerül a látogatók elé, állandó kiállítás keretében. Elhelyezésre kerül a könyvtár igazgatóinak nevét megörökítő márványtábla is.

Május 16–augusztus 16.

Uralkodók és corvinák

A kiállítás Mátyás világhírű könyvtárának legszébb kéziratát mutatja be, elsősorban azt a 24 firenzei kódexet, amelyekről a legfrissebben fedezte fel a kutatás, hogy a Corvina számára készültek. Melléjük a bécsi, a wolfenbütteli és a magyarországi corvinák legdíszesebb, antikizáló stílust követő darabjai kerülnek. A kiállítást reprezentatív katalógus kíséri, szenciót jelent majd a könyvtár tulajdonában lévő 35 corvina digitális változatának bemutatása is.

Június 3–8.

Az Oxford University Press gyermekrajzpályázatának kiállítása és díjátadása

A rajzpályázat témája: „Az én szótáram”

Július

A ciszterci rend és a Reguly Antal Könyvtár története

A kiállítás a zirci könyvtárban kerül megrendezésre.

Augusztus 6–8.

Magyar Könyvtárosok VI. Világtalálkozója

A kétévente megrendezésre kerülő találkozóznak a millenniumi év után 2002-ben ismét a könyvtár ad otthont. A Könyvtári Intézet aktív közreműködésével várhatóan ismét hazánkban találkoznak a világ magyar származású könyvtárosai, hogy a könyvtáros világ legfontosabb fejleményeit megismertessék és megértessék egymással.

Augusztus 8–10.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének vándorgyűlése

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete szokásos éves vándorgyűlését hosszú évek után ismét Budapesten rendez meg az Országos Széchényi Könyvtárban, helyszíneként bevonva a többi vári kulturális intézményt is.

Szeptember 25–28.

Az európai nemzeti könyvtárak vezetőinek értekezlete

Az európai nemzeti könyvtárak igazgatóinak soros ülésére minden évben más helyszínen kerül sor. 2002-ben először Magyarország és a Széchényi Könyvtár ad helyet a kb. 45 fős szakembergárda találkozásának. A szakmai eredményeken túl fontos, hogy a könyvtárat és a magyar kultúrát, nemzeti értékeinket méltóképpen ismerjék meg a vendégek.

November 21–22.

Konferencia a nemzeti könyvtárak alapításáról Európában, valamint a Kárpát-medence könyvtári főigazgatóinak találkozója

A konferencia a nemzeti kulturális mozgalmon keresztül tárgyalja a nemzeti könyvtárak alapításainak kérdését Európában.

Társszervezők: az MTA Művelődéstörténeti Bizottsága, Institut de études classiques de l'Académie des sciences (Prague), Centre français de recherche en sciences sociales (Prague), Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut (Brno), Maison des sciences de l'homme (Paris), Gesellschaft für Buchforschung in Österreich (Wien). A Kárpát-medence legjelentősebb magyar könyvállományt őrző könyvtárainak vezetői harmadik alkalommal tartják meg szokásos éves találkozójukat.

November 22–2003. február 28.

Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum történetéből

A kiállítás szerkezetileg két részből áll. Az első eredeti dokumentumok és tárgyak felhasználásával bemutatja a két intézmény alapításának, hosszú közös, majd önálló történetét: az őket érintő legfontosabb eseményeket, a gyűjtemény gyarapodását, szervezeti fejlődését, a könyvtár legrangosabb vezetőinek, munkatársainak szakmai és tudományos teljesítményét. A második rész, némileg a reprezentatív centenáriumi kiállítás hagyományához kapcsolódva, a Múzeum és a Könyvtár gyűjteményeinek kincseiből ad keresztmetszetszerű képet eredeti tárgyak, dokumentumok és nemesmásolatok segítségével. A kiállítás helyszíne az OSZK három kiállítóterme és a hozzájuk kapcsolódó terek.

November 25.

Díszünnepség

Helyszín: Magyar Nemzeti Múzeum

Az alapítás 200. évfordulójára a két intézmény díszünnepséggel emlékezik, az MNM új állandó régészeti kiállításának az „Évezredek nyomában” megnyitójával egybekötve. A megnyitón részt vesznek a nemzeti múzeumok és könyvtárak főigazgatói, az UNESCO, az ICOM és az Európa Tanács küldöttei, valamint a magyar kulturális és politikai élet reprezentánsai az ünneplő intézmények munkatársainak képviselőivel együtt.

KISS BARBARA
barbara@oszk.hu

Akihito japán császár és Michiko császárné az Országos Széchényi Könyvtárban tett látogatásuk alkalmával, 2002. július 19-én.